

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Karla Černína, Ph.D., a Mgr. Jana Čížka ve věci

navrhovatelky: **J. K.**

zastoupené advokátkou Mgr. Pavlou Krejčí
sídlem Vinohradská 938/37, Praha 2

proti

volebnímu orgánu: **Krajský úřad Zlínského kraje**
sídlem tř. Tomáše Bati 21, Zlín

a dalších účastníků: 1. Svoboda a přímá demokracie (SPD) jednající volebním zmocněncem Bc. P. S.

zastoupený advokátem JUDr. Adamem Batunou
sídlem Václavské nám. 1, Praha 1

2. K21 ZLÍNSKÝ KRAJ 21. STOLETÍ jednající volebním zmocněncem Bc. M. S.

3. ANO 2011, jednající volebním zmocněncem P. M.

4. ODS, jednající volebním zmocněncem Mgr. J. Z.

5. STAROSTOVÉ pro Zlínský kraj s podporou TOP 09 a ZVUK 12, jednající volebním zmocněncem P. S.

6. STAČILO! koalice Komunistické strany Čech a Moravy, České strany národně sociální a ČSSD – České suverenity sociální demokracie, jednající volebním zmocněncem M. V.

o návrhu na vyslovení neplatnosti voleb do Zastupitelstva Zlínského kraje konaných ve dnech 20. a 21. 9. 2024,

takto:

- I. Návrh se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Navrhovatelka se podáním doručeným soudu dne 30. 9. 2024 domáhala podle § 90 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), rozhodnutí o neplatnosti volby všech zvolených kandidátů a jejich případných náhradníků volební strany Svoboda a přímá demokracie (SPD, dále jen „volební strana“) ve volbách do Zastupitelstva Zlínského kraje konaných ve dnech 20. a 21. 9. 2024.

I. Stanoviska účastníků řízení

2. Navrhovatelka uvedla, že v důsledku jednání volební strany se volby konaly způsobem, který je v demokratickém právním státě neakceptovatelný. Bylo porušeno právo navrhovatelky a občanů kraje na život v demokratickém právním státě; právo na to, aby se soutěž politických stran konala za podmínek respektujících demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů; ústavní princip, že základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení; a právo každého, aby byla zachována jeho důstojnost.
3. K porušení pravidel volební kampaně mělo dojít použitím: plakátů se zakrváceným mužem černé pleti s nožem a nápisem „Nedostatky ve zdravotnictví nevyřeší ‚chirurgové‘ z dovozu“; plakátů s vyobrazením romských dětí, které kouří, s nápisem „Říkají, ať chodíme do školy, ale naši to maj' na háku ...“; agresivní rétorikou proti očkování a proti vládě, plakátů s vyobrazením „normální“ rodiny a nápisem „Vládo promiň, ale my věříme v rodinu, práci, národ a Panenku Marii“; pexesa pro děti, na němž dochází ke škrcení premiéra „DRAHOTY“, píchání do něj vidlemi, kopání do něj apod.; spotu „ZATOČÍME S DRAHOTOU!“, v němž dochází ke škrcení a kopání do premiéra „DRAHOTY“; komiksu „ZATOČÍME S DRAHOTOU!“, který je v podobném vyznění jako pexeso; obsahu novin „Na vlastní oči“, které obsahují útoky proti LGBT komunitě, jež je přirovnávána k úchylům, a větu „Nové Čechy, Moravany a Slezany si porodíme, nemusíme dovážet cizince!“. Volební kampaň byla vedena jako celostátní a prezentována v televizi a na internetových stránkách politické strany SPD.
4. Navrhovatelka dále tvrdí, že docházelo k propagaci nenávistných volebních materiálů prostřednictvím billboardů a vylepováním letáků na veřejných prostranstvích. Nejvýraznější bylo „natačení spotů“ na Václavském náměstí v Praze. Způsob vedení volební kampaně je naprosto neslučitelný s hodnotami demokratického právního státu, nebezpečný a neodpovědný vůči občanům. Kampaň vyvolávala mezi občany silný pocit strachu, xenofobie, homofobie, působila rasisticky a propagovala prvky násilí jako řešení problémů. Obsahovala i prvky, které lze označit za typické pro nacistickou ideologii. Chování volební strany podstatně vybočilo z demokratických pravidel a ovlivnilo celkový průběh voleb do zastupitelstva kraje. Došlo tak k hrubému ovlivnění výsledků voleb kandidátů kandidujících za volební stranu. I kdyby k hrubému ovlivnění výsledků volby nedošlo, došlo k hrubému narušení ústavních principů, zejména k ohrožení práva navrhovatelky žít v demokratickém právním státě.
5. Odpůrce v pozici příslušného volebního orgánu, který vyhláší výsledek voleb [§ 90 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 11 odst. 1 písm. g) zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů] ve vyjádření k návrhu uvedl, že volební kampaň spadá mimo jeho působnost.
6. K návrhu se dále vyjádřilo politické hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD). Podle SPD z návrhu neplyne, jak se měla volební strana dopustit v jednotlivých bodech protizákonného jednání. Návrh neobsahuje ani tvrzení nebo důkazy prokazující vliv volební kampaně na výsledek voleb. Podle SPD zde není dána příčinná souvislost mezi údajným porušením předpisů a volebními výsledky a není splněn požadavek zásadního zpochybnění volebních výsledků, který plyne z ustálené judikatury Ústavního soudu. Navrhuje proto návrh zamítnout.

II. Posouzení věci

7. Podle § 90 odst. 1 s. ř. s. za podmínek stanovených zvláštními zákony se může občan návrhem domáhat rozhodnutí soudu o neplatnosti voleb nebo neplatnosti hlasování anebo neplatnosti volby kandidáta.
8. Řízení podle § 90 s. ř. s. nelze považovat za samostatná řízení, ale o výrokové varianty téhož. Judikatura ve volebních věcech připouští za určitých podmínek propustnost mezi jednotlivými subtypy řízení ve volebním soudnictví a umožňuje, aby si soud sám v rámci jednoho a téhož řízení petit překvalifikoval [viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 20. 11. 2014, č.j. Vol 23/2014-110, bod 12].
9. Navrhovatelka se v návrhu domáhala vyslovení neplatnosti volby všech zvolených kandidátů a náhradníků volební strany ve volbách do Zastupitelstva Zlínského kraje. Podstata návrhu se opírá o protiústavní a nezákonný způsob vedení volební kampaně.
10. Návrhem na neplatnost volby kandidáta je však třeba rozumět volební stížnost založenou na tvrzení, které by v případě své pravdivosti vyžadovalo pouze zásah soudu spočívající v novém sečtení odevzdaných hlasů a (v souladu s odevzdanými hlasy) správném stanovení kandidátů, kteří získali na základě hlasů voličů mandát. Rozhodnutím soudu o neplatnosti volby kandidáta je konstatování, že konkrétní osoba na základě odevzdaných hlasů mandát nezískala a (vyplynou-li pro to v řízení před soudem dostatečná skutková zjištění) že naopak tento mandát získala jiná osoba.
11. Návrhem na neplatnost voleb je pak návrh poukazující na takovou nezákonnost, jejíž odstranění by vyžadovalo opakování volebního procesu jako celku včetně volební kampaně, popř. dalších činností předcházejících hlasování, aby volič měl možnost si učinit nový názor a svobodně zformulovat svou vůli. Tento typ návrhů tak bude směřovat především na případy nezákonných zásahů do svobody vůle voliče, jako jsou případy podplácení voličů, ale i na případy porušení zásad volební kampaně.
12. V návrhu je v daném případě namítáno takové porušení, jehož odstranění by v případě důvodnosti návrhu vyžadovalo opakování volebního procesu jako celku včetně volební kampaně, aby voliči měli možnost si učinit nový názor a svobodně zformulovat svou vůli, a to včetně zvážení informace o tom, že v minulosti proběhlo nepřípustné ovlivňování vůle voličů a kdo za ně byl odpovědný. Pouze tak by bylo možné docílit toho, že občané jako zdroj veřejné moci vyjádří svůj názor na jejím ustavení cestou svobodných a demokratických voleb. Z tohoto důvodu soud posoudil návrh jako návrh na vyslovení neplatnosti voleb, a proto jako s účastníky řízení jednal s politickými subjekty, na jejichž kandidátních listinách byli uvedeni zvolení kandidáti (srov. přiměřeně usnesení NSS ze dne 20. 11. 2014, č.j. Vol 23/2014-110, a nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. III. ÚS 35/19).
13. Návrh byl podán včas (§ 53 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů), osobou k tomu oprávněnou, neboť navrhovatelka je vedena ve stálém seznamu voličů vedeném Městským úřadem Kunovice pro volby od Zastupitelstva Zlínského kraje (§ 60 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů), k soudu věcně i místně příslušnému a splňuje všechny formální náležitosti na něj kladené. Soud proto přistoupil k jeho věcnému projednání. O návrhu rozhodl bez nařízení jednání (§ 90 odst. 3 věta druhá s. ř. s.).
14. Podle § 53 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev krajů podáním návrhu na neplatnost hlasování, neplatnost voleb nebo neplatnost volby kandidáta se může domáhat ochrany soudu každý občan zapsaný do seznamu voličů ve volebním okrsku, kde byl člen zastupitelstva kraje volen. Podle odstavce 3 citovaného ustanovení návrh na neplatnost voleb

může podat navrhovatel, má-li za to, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledky voleb.

15. Tvzení navrhovatelky se týkají vedení volební kampaně volební stranou. Podle § 56a odst. 4 zákona o volbách do zastupitelstev krajů volební kampaň musí probíhat čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech a kandidujících politických stranách, politických hnutích nebo koalicích zveřejňovány nepravdivé údaje.
16. Pro volební soudnictví platí vyvratitelná domněnka, že volební výsledek odpovídá vůli voličů. Předložit důkazy k jejímu vyvrácení je povinností toho, kdo volební pochybení namítá (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 73/04). Řízení ve věcech volebního soudnictví vychází z ústavního principu ochrany rozhodnutí, které vzešlo z vůle většiny vyjádřené svobodným rozhodováním a respektujícím práva menšiny. Rozhodnutí voličů může soudní moc změnit jen ve výjimečných případech, kdy vady volebního procesu způsobily nebo mohly prokazatelně způsobit, že by voliči rozhodli jinak a byl by zvolen jiný kandidát (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 73/04, a ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. III. ÚS 3673/14).
17. Judikatura NSS (srov. např. usnesení ze dne 2. 7. 2004, č. j. Vol 6/2004-12, č. 354/2004 Sb. NSS), vymezila v obecné rovině tři základní předpoklady pro vyhovění volební stížnosti: 1. nezákonnost, tzn. porušení některých ustanovení volebního zákona, popř. zákonů souvisejících; 2. vztah mezi touto nezákonností a zvolením kandidátů, jejichž zvolení je napadeno volební stížností a 3. zásadní intenzita této protizákonnosti, která ve svých důsledcích musí přinejmenším výrazně zpochybňovat volbu kandidátů. Podmínky pro vyhovění volební stížnosti byly dále zpřísněny novelou volebních zákonů provedenou zákonem č. 322/2016 Sb. Zásah volebního soudu již není podmíněn pouhou potencialitou vlivu zjištěné protizákonnosti na výsledek voleb, hlasování či volby kandidáta, nýbrž je nutné, aby porušení zákona výsledek skutečně ovlivnilo, a to hrubým způsobem (srov. usnesení NSS ze dne 15. 2. 2018, č. j. Vol 16/2018-33).
18. Soud na základě výše uvedených východisek posuzoval, zda navrhovatelka tvrdila a prokázala, že došlo k takovému porušení ustanovení o vedení volební kampaně volební stranou, které hrubě ovlivnilo výsledek volebního procesu.
19. V nyní projednávané věci však navrhovatelka ve svém návrhu konkrétně netvrdila, jakým způsobem v důsledku volební kampaně měl být výsledek voleb ovlivněn, a k prokázání vlivu kampaně na výsledek voleb neoznačila žádné důkazy. Konkrétní tvrzení a související důkazní návrhy navrhovatelky se zaměřují pouze na to, jakým způsobem a kde kampaň volební strany probíhala a že byla předmětem diskuse v médiích. Vztahují se tedy pouze k otázce, zda došlo k nezákonnosti (první ze shora uvedených předpokladů). Pokud jde o vliv namítaného jednání volební strany, omezila se navrhovatelka pouze na zcela obecnou zmínku, že jednání volební strany „vybočilo z demokratických pravidel a ovlivnilo tak celkový průběh voleb“ a že „došlo k hrubému ovlivnění výsledku voleb kandidátů“ volební strany. Žádné konkrétní tvrzení o tom, jak měla namítaná nezákonnost volební kampaně ovlivnit projev vůle voličů a promítnout se ve výsledcích voleb, však navrhovatelka nepředestřela, a nenavrhla k této otázce žádné důkazy. Předložené listiny (fotodokumentace kampaně, články z médií), odkazy na internetové stránky a na televizní vystoupení představitelů SPD jsou z doby před konáním voleb, týkají se průběhu kampaně, případně diskuse o ní, a nic nevypovídají o konkrétním vlivu volební kampaně na výsledek voleb.

20. Namítaná nezákonnost volební kampaně přitom nepředstavuje takovou vadu volebního procesu, která by již ze své podstaty bez dalšího byla způsobilá zpochybnit výsledek voleb jakožto projev skutečné a svobodné vůle voličů.
21. Nelze totiž přehlédnout, že ani zjevně závažný „faul“ ve volební kampani nemusí volební výsledek výrazněji ovlivnit, pokud na něj mohou ostatní kandidující subjekty přiměřeným způsobem odpovědět a v konečném důsledku z toho třeba nakonec i politicky profitovat (viz usnesení NSS ze dne 26. 6. 2006, č.j. Vol 5/2006-37, č. 944/2006 Sb. NSS, a ze dne 18. 2. 2013, č.j. Vol 44/2013-72). Sama navrhovatelka přitom poukazuje na to, že volební kampaň probíhala již v srpnu 2024 a byla podrobena široké veřejné diskusi a kritice. Ostatní kandidující subjekty tak měly možnost k ní zaujmout postoj (srov. obdobně usnesení NSS ze dne 18. 2. 2013, č.j. Vol 44/2013-72). Je primárně úkolem zbylých kandidujících subjektů, aby se v rámci politického boje proti volební kampani vymezily, a pokusily se jí v mezích své čestné a poctivé volební kampaně využít ve svůj prospěch. Voliči měli přitom zachovánu možnost přístupu k různým informacím a názorům, mezi nimiž si mohli svobodně vybrat. Navrhovatelka neuvádí a neprokazuje žádnou okolnost, která by nasvědčovala opaku, tedy že by se občané v důsledku vystavení volební kampani nemohli svobodně rozmyslet, jak naloží se svým hlasem. Jak uvedl NSS v usnesení ze dne 13. 2. 2018, č. j. Vol 26/2018-23: „*Za takové situace je třeba respektovat svobodný výkon volebního práva každým z voličů spojený s jeho odpovědností za vlastní volbu. Jiný přístup by ve svých důsledcích vedl k tomu, že by výsledek volby neurčovali voliči, nýbrž soudci. Tím by však byla popřena povaha České republiky jako demokratického právního státu založená na úctě k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 odst. 1 Ústavy), v níž je lid zdrojem veškeré státní moci a zdrojem legitimacy všech státních orgánů, prezidenta republiky nevyjímaje (čl. 2 odst. 1 Ústavy).*“
22. Ústavní soud již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 73/04 vysvětlil, že české volební soudnictví nezná absolutní vady volebního řízení, tj. takové porušení ustanovení volebního předpisu, které by mělo za následek automatické zrušení voleb, volby kandidáta nebo hlasování. Všechny možné vady a pochybení je v tomto smyslu třeba považovat za relativní a jejich význam je třeba poměřovat jejich dopadem na výsledek voleb do zastupitelského orgánu jako takového nebo na výsledek volby konkrétního kandidáta, popř. na výsledek hlasování, a to podle principu proporcionality.
23. Zrušení voleb tudíž nelze brát jako trest za porušení volebních předpisů, nýbrž jako prostředek k zajištění legitimacy zvoleného orgánu. Namítá-li tedy navrhovatelka, že by s určitým způsobem vedení kampaně mělo být spojeno automatické vyloučení z voleb, je třeba konstatovat, že zákon o volbách do zastupitelstev krajů ani jiný zákon nespojuje s porušením pravidel volební kampaně ztrátu volitelnosti, ani neumožňuje vyslovit neplatnost volby určitého kandidáta jako sankci za takové porušení. Smyslem následného volebního přezkumu není zajištění řádného průběhu volební kampaně, ale má umožnit odstranit takové narušení volebního procesu, které mohlo ovlivnit jeho výsledky. Argumentace navrhovatelky, že nesoulad volební kampaně s ústavními principy by měl z voleb diskvalifikovat kandidáty uvedené na jeho kandidátní listině, je tedy lichá, neboť takový druh sankce platná právní úprava nezná.
24. Byť lze souhlasit s navrhovatelkou, že projevy rasismu, diskriminace či vybízení k násilí do volební kampaně v demokratickém právním státě nepatří, soud se s ohledem na výše uvedené věcně nezabýval hodnocením zákonnosti jednotlivých projevů volební kampaně volební strany, neboť s ohledem na chybějící konkrétní tvrzení a důkazní návrhy nelze dospět k

závěru, že namítané porušení pravidel volební kampaně, i pokud by k němu došlo, hrubě ovlivnilo výsledky voleb.

25. Soud tedy návrh shledal nedůvodným, protože navrhovatelka netvrdila a neprokázala, jak se namítaná nezákonnost volební kampaně měla promítnout do výsledku voleb.
26. Nad rámec uvedeného je třeba uvést, že použitá kampaň zjevně neměla zásadní pozitivní vliv na získání vyššího počtu mandátů, neboť dle volebních výsledků získala volební strana toliko dva mandáty z pětačtyřiceti. Byli to tedy již voliči, kteří volební kampaň, včetně jejích morálních aspektů, „ohodnotili“.
27. K navrhovatelčině tvrzení, že má jako volička právo na to, aby byla volební kampaň vedena čestně, poctivě a v mezích Ústavy, soud dodává, že smyslem soudního přezkumu voleb je především zajistit objektivnost výsledků voleb. Právě proto je pro závěr o důvodnosti volební stížnosti nutné, aby byla zákonná pravidla upravující volební proces porušena takovým způsobem, který hrubě ovlivnil volební výsledek (viz např. bod 14 usnesení NSS ze dne 10. 7. 2024, č.j. Vol 17/2024-59).
28. Pokud navrhovatelka namítá, že volební kampaň ovlivňuje atmosféru ve společnosti a posouvá morální hranice, soud připomíná, že úkolem volebního soudu je pouze přezkum regulérnosti hlasování, voleb či volby kandidátů, nikoli hodnocení stavu společenské debaty či politického programu jednotlivých stran (srov. usnesení NSS ze dne 16. 11. 2017, č.j. Vol 11/2017-22 a č.j. Vol 12/2017-33). Nelze přitom přehlédnout, že způsob vedení volební kampaně může být podroben přezkumu i prizmaty trestního práva. Jak konstatoval NSS v usnesení ze dne 18. 2. 2013, č.j. Vol 44/2013-72, i v období volební kampaně *„si všichni její aktéři musí být neustále vědomi toho, že se mohou dopustit porušení řady právních předpisů nejen z oblasti volebního práva, ale také správního, občanského, mediálního či dokonce trestního práva. Posláním volebního soudu není zastávat pozici jakéhosi monopolního ochránce korektnosti celého volebního procesu. Tento úkol přísluší i jiným orgánům veřejné moci a je věcí jednotlivých kandidátů a koneckonců i voličů, aby se svým aktivním jednáním zasazovali o férovost voleb. Možnosti volebního soudu jsou totiž poměrně limitované: jeho pravomocí je pouze rozhodnout o neplatnosti voleb, což je natolik závažný zásah do projevené vůle voličů, že k němu lze přistoupit pouze ve výjimečných případech.“*
29. Argumentace navrhovatelky chybějícím zákonným zakotvením kontroly průběhu volební kampaně ještě před samotným rozhodnutím voličů může být podnětem k veřejné diskusi ohledně přijetí takové úpravy *de lege ferenda*, nemůže však být bez dalšího důvodem k zásahu do volebního výsledku, aniž by byly splněny zákonné podmínky (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. IV. ÚS 2981/22).
30. Ke shodnému závěru ve skutkově a právně shodných věcech ostatně již dospěly i jiné krajské soudy, konkrétně Krajský soud v Praze (sp.zn. 41 A 43/2024), Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích (sp. zn. 52 A 58/2024), Krajský soud v Hradci Králové (sp. zn. 30 A 66/2024), Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci (sp. zn. 64 A 4/2024) i Krajský soud v Plzni (sp. zn. 55 A 37/2024). Zdejší soud se se závěry citovaných soudů ztotožňuje a nevidí důvod se od nich odchýlovat.

III. Závěr a náklady řízení

31. S ohledem na výše uvedené soud návrh jako nedůvodný zamítl.

32. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 93 odst. 4 s. ř. s., podle něhož v řízení o neplatnosti voleb, neplatnosti hlasování nebo neplatnosti volby kandidáta nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení **není** kasační stížnost přípustná (§ 104 odst. 1 s. ř. s.).

Brno 21. 10. 2024

Mgr. Milan Procházka
předseda senátu